

Kritik mot Polismyndigheten i Östergötlands län för omhändertagande av egendom i samband med ett ingripande, m.m.

Beslutet i korthet: Polisen stoppade en förare för hastighetsöverträdelse och fattade även misstanke mot honom om bl.a. ringa narkotikabrott. I syfte att eftersöka narkotika verkställdes en husrannsakan i bilen varvid en större summa i kontanter påträffades i en väska som enligt uppgift tillhörde förarens sambo. Polisen kontaktade Kronofogdemyndigheten och lämnade ut dessa uppgifter, som var sekretessbelagda. Kronofogdemyndigheten beslutade om utmätning, s.k. distansutmätning, av kontanterna för en skuld som föraren hade och meddelade förbud för polismyndigheten att lämna ut kontanterna till någon annan än Kronofogdemyndigheten.

Ett s.k. förbudsmeddelande av Kronofogdemyndigheten ger i sig inte polisen befogenhet att omhänderta utmätt egendom. För att polisen ska ha rätt att hålla kvar utmätt egendom för Kronofogdemyndighetens räkning med stöd av ett förbudsmeddelande krävs att egendomen är omhändertagen med stöd av t.ex. bestämmelserna om beslag. Polisen kritiserar för att man har omhändertagit kontanterna utan att det har funnits lagstöd för det.

Enligt 10 kap. 27 § offentlighets- och sekretesslagen kan sekretessbelagd information lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. Polismyndigheten kritiserar för att man inte dokumenterat eller i efterhand kunnat visa vilka närmare uppgifter som lämnades till Kronofogdemyndigheten och att uppgiftslämnandet föregicks av en sådan verklig intresseavvägning som bestämmelsen kräver.

Anmälningarna

I anmälningar till JO framförde AA och BB kritik mot Polismyndigheten i Östergötlands län. Av anmälningarna framgick bl.a. följande.

AA och BB samt deras gemensamma barn färdades den 27 januari 2013 på E4:an utanför Linköping i en personbil som tillhörde AA. Bilen fördes vid tillfället av BB. Polisen stoppade BB för hastighetsöverträdelse och medtog honom för blodprovstagning på grund av misstanke om narkotikapåverkan. Under tiden genomförde polisen en husrannsakan i bilen. Vid husrannsakan påträffades 79 500 kronor i kontanter. De låg i AA:s väska och tillhörde henne, vilket hon uppgav för polismännen. Trots detta omhändertog polisen pengarna för att säkerställa utmätning av en skuld som BB hade till staten. Kronofogdemyndigheten beslutade

därefter om utmätning av pengarna. Enligt AA och BB hade polisen inte upprättat något beslagsprotokoll eller kunnat redovisa vilka omständigheter och överväganden som låg till grund för åtgärden att omhänderta kontanterna.

AA och BB framförde även vissa andra klagomål beträffande det aktuella ingripandet.

Utredning

Upphävande av utmättningsbeslutet

AA och BB överklagade Kronofogdemyndighetens beslut om utmätning av kontanterna till Vänersborgs tingsrätt och yrkade att beslutet skulle upphävas. Kronofogdemyndigheten omprövade utmättningsbeslutet och upphävde den 8 februari 2013 detta på den grunden att AA och BB hade kunnat visa att kontanterna inte varit i BB:s besittning utan rätteligen tillhörde AA.

Tingsrätten avskrev målet (mål nr A 563-13) från vidare handläggning.

Anmälan om tjänstefel

BB gjorde en brottsanmälan om tjänstefel med anledning av ingripandet.

JO hämtade in och granskade handlingar i det ärende hos Rikspolisstyrelsen, Avdelningen för interna utredningar (IU), som hade lagts upp med anledning av BB:s anmälan.

Chefsåklagaren CC, Åklagarmyndigheten, Riksenheten för polismål, beslutade den 1 mars 2013 att inte inleda någon förundersökning. I skälen för beslutet angavs bl.a. följande.

Av handlingarna i ärendet framgår att BB av en polispatrull stoppades på grund av hastighetsöverträdelse. Vid kontakt med BB uppstod misstanke om ringa narkotikabrott. Beslut fattades [...] om husrannsakan i bilen för eftersök av narkotika. Under denna påträffades i en väska en större summa kontanter. Kronofogdens jourtelefon har då kontaktats och denne beslutade om utmätning av kontanterna och om ett s.k. förbudsmeddelande, dvs. ett förbud för polismyndigheten att utbetala pengarna till annan än Kronofogden. [...] Sedan Kronofogden beslutat om utmätning har pengarna transporterats till polisstationen och låsts in i ett kassaskåp.

Såvitt framgår av handlingarna har polisen inte fattat något beslut om förvar [...]. Enligt det informationsblad som finns i polisens interna nätverk ska, då polisen påträffar egendom hos den som omhändertagits för kroppsbesiktning och det inte funnits skäl att ta egendomen i förvar, Kronofogden bege sig till platsen och "själv ta egendomen av den person som omhändertagits".

Här förefaller Kronofogden per telefon ha fattat utmättningsbeslut trots att [...] egendomen inte tagits i förvar.

Jag kan inte finna att polisanställd har gjort sig skyldig till tjänstefel.

Yttrande från Rikspolisstyrelsen

Sedan åklagaren meddelat beslutet att inte inleda någon förundersökning inledde JO en utredning om polismyndighetens kontakter med Kronofogdemyndigheten och hanteringen av kontanterna. JO anmodade Rikspolisstyrelsen att, efter att ha hört de berörda befattningshavarna vid Polismyndigheten i Östergötlands län, yttra

sig över handläggningen och de överväganden som gjorts (innefattande dokumentationen av vidtagna åtgärder).

Rikspolisstyrelsen (rikspolischefen DD) kom in med ett yttrande. Till yttrandet bifogades ett yttrande av Polismyndigheten i Östergötlands län, till vilket det hänvisades.

Av polismyndighetens yttrande framgick bl.a. följande.

Bakgrund

I ärendet aktuella fordon stoppades på grund av hastighetsöverträdelse och i syfte att genomföra fordons- och förarkontroll. I samband med detta uppstår misstanke om ringa narkotikabrott. Beslut fattades om kroppsbesiktning samt beslut om husrannsakan i bilen för eftersök av narkotika. Under denna påträffades i en väska en större summa kontanter. Kronofogden kontaktades via jourtelefon som beslutade om utmätning av kontanterna och meddelade samtidigt ett s.k. förbudsmeddelande, d.v.s. ett förbud för polismyndigheten att utbetala pengarna till annan än Kronofogden.

Distansutmätning hos Kronofogdemyndigheten

Kronofogdemyndigheten har i ett dokument, 2010-10-20, dnr 80812552/112, närmare redovisat förutsättningarna för distansutmätning och straffprocessuella tvångsmedel. Handledningsdokumentet har framtagits som ett metodstöd för bl.a. polismyndigheterna i landet i dess arbete och särskilda insatser mot den grova organiserade brottsligheten.

Av dokumentet framgår bl.a. i vilka situationer distansutmätning kan komma ifråga, dokumentationskraven, möjliga situationer för kontakt med Kronofogdemyndigheten, kontakt med kronofogden under kontorstid och jourtid.

Av den handling som tillhandahållits av chefen för narkotika- och underrättelse-enheten framgår även vad som gäller för polismyndighetens tvångsmedelsanvändning, om den sekretessprövning som föregår kontakt med Kronofogdemyndigheten och myndighetens dokumentation av fattade beslut.

Inhämtade redogörelser från berörda befattningshavare

Polisassistenten EE har lämnat följande redogörelse för omständigheterna kring ingripandet vid husrannsakan i fordon [...].

I aktuellt fordon färdades BB och dennes sambo AA samt deras gemensamma barn. BB var förare av fordonet och AA satt i baksätet tillsammans med barnet.

Då misstanke om drograttfylleri uppstod togs beslut om kroppsbesiktning och husrannsakan för att eftersöka narkotika. Detta beslut fattades av stationsbefälet.

I samband med husrannsakan påträffades en större summa pengar som låg i en väska som även innehöll barn- och kvinnokläder. Detta rapporterades till det yttre befälet som utförde en kontroll via Kronofogdemyndigheten.

Både BB och AA hävdade att pengarna tillhörde AA. AA hördes närmare om pengarna men någon dokumentation därom bedömdes inte nödvändig då åtgärden enligt stationsbefälet var ren serviceåtgärd åt Kronofogdemyndigheten.

Yttre befälet FF har lämnat följande redogörelse.

En patrull stoppade aktuellt fordon vilket framförts i hög hastighet på E 4 i södergående riktning. Kontrollen genomfördes vid avfarten till Linköping N. I samband därmed uppstod misstanke om otillåten påverkan av narkotika varför beslut

inhämtades om kroppsbesiktning och husrannsakan i fordonet. Vid denna anträffades kontanter om 79 500 kronor som BB inte ville kännas vid då han menade att de inte tillhörde honom. Sambon var medföljande i fordonet och kontanterna anträffades i hennes väska.

Med hänsyn till omständigheterna i ärendet och då fordonsföraren bedömdes tillhöra den kategori som omfattas av de särskilda insatserna mot den organiserade brottsligheten föredrogs ärendet för vakthavande befäl som beslutade att kontakt skulle tas med Kronofogdemyndigheten via deras journummer.

Kronofogdemyndigheten beslutade att utmäta BB:s egendom och meddelade samtidigt ett förbudsmeddelande som förbjuder polismyndigheten att lämna ut det utmäta till annan än Kronofogdemyndigheten eller den som myndigheten anvisar.

Beslutet meddelades polismyndigheten via fax och delgavs BB av polispatrullen som även överlämnade en kopia av beslutet.

Stationsbefälet GG har i anledning av händelsen med de omhändertagna kontanterna lämnat följande redogörelse.

En eller flera polispatruller genomförde fordons- och förarkontroll av ett fordon. I samband därmed uppstod misstanke om narkotikabrott och drograttfylleri. Efter föredragning beslutas om kroppsbesiktning och husrannsakan i fordonet för att eftersöka narkotiska preparat.

I det efterföljande efterarbetet blev inte stationsbefälet involverad och inte heller i avrapporteringen. Det är även oklart vem som kontaktade Kronofogdemyndigheten.

Uppgiften om att kontanter anträffats i fordonet kommer till stationsbefälets kännedom först senare och i samband med att pengarna lades in i ett kuvert och låstes in i stationsbefälets kassaskåp.

Beslutet från Kronofogdemyndigheten inkommer via fax till polismyndigheten som innebär att pengarna ska omhändertas för deras räkning och inte lämnas ut till annan.

I ärendet aktuella paret kommer sedan in till polisstationen och är upprörda över att deras kontanter omhändertagits. De delges Kronofogdemyndighetens beslut och får information om hur de ska bestrida omhändertagandet för att återfå sina pengar.

Utöver redovisade omständigheter har ärendet i övrigt hanterats av polispatrullen och det yttre befälet. Om polispatrullen varit i kontakt med vakthavande befäl för sekretessprövning är okänt.

Polismyndighetens bedömning

I juli 2008 fick Rikspolisstyrelsen i uppdrag att säkerställa en effektiv och uthållig verksamhet för bekämpning av den grova organiserade brottsligheten. Satsningen som operativt påbörjades 2009, har bl.a. lett fram till ett ökat samarbete mellan polismyndigheterna, Rikspolisstyrelsen och myndigheter utanför Polisen, som exempelvis Kronofogdemyndigheten. Den särskilda satsningen mot grov organiserad brottslighet genomförs på uppdrag av regeringen och det är ett samverkansråd bestående av myndigheternas chefer som bestämmer inriktningen för arbetet. Fokuseringen har varit på de kriminellas pengar och egendom.

Polismyndigheten i Östergötlands län har i sin verksamhetsplan ett övergripande mål att göra det svårare att bedriva organiserad grov brottslighet i Sverige. Insatserna ska därvid ske på bred front och i samverkan med andra myndigheter.

Polisens agerande i aktuellt ärende ligger inom ramen för den nationella satsning som beslutats i samverkan med andra myndigheter och inom ramen för polismyndighetens verksamhetsplan.

Polispatrullens initiala ingång i detta ärende var föranlett av en hastighetsöverträdelse och den efterföljande förarkontrollen gav upphov till misstanke om narkotikabrott. Beslut om husrannsakan fattades och i samband därmed upptäcktes en större mängd kontanter. Då det rådde viss oklarhet vem de tillhörde presumerades

initialt att kontanterna tillhörde fordonsföraren som enligt uppgift från Kronofogdemyndigheten var skuldnoterad. Polispatrullen initierade frågan hos beslutsfattare som kontaktade Kronofogdemyndigheten. Kronofogdemyndigheten beslutade om distansutmätning och s.k. förbudsmeddelande.

Under icke kontorstid kan Kronofogdemyndigheten kontaktas på jourtelefon. Kontakten med Kronofogdemyndigheten ska emellertid ske under förutsättning att kriterierna för kontakt är uppfyllda. Innan beslut om kontakt med Kronofogdemyndigheten ska en sekretessprövning göras. Därutöver ska beslutet vara skriftligt och diariefört och kopia av beslutet ska bifogas ursprungsärendet. Polisens handläggning uppvisar brister i denna del. Beslutet var inte diariefört och någon kopia var inte bifogad till ursprungsärendet.

Egendom som tagits i förvar eller i beslag kan bli föremål för distansutmätning. Detta gäller även sådan egendom som har omhändertagits. Om egendom inte omhändertagits med stöd av polisens egna befogenheter ska Kronofogdemyndigheten vara på plats under den tid ett polisingripande eller motsvarande åtgärd pågår för att besluta om utmätning.

Kronofogdemyndigheten har fattat beslut om utmätning, utan att vara på plats under pågående polisingripande, trots att kontanterna inte varit i förvar eller omhändertagna med stöd av polisens befogenheter. När Kronofogdemyndigheten väl meddelat beslut om utmätning och s.k. förbudsmeddelande är polismyndigheten förpliktad att efterfölja detta. Kontanterna transporterades därför till polisstationen och låstes in i ett kassaskåp. Polisen kan i denna del inte anses ha förfarit felaktigt.

Mot bakgrund av vad som anförts från berörda befattningshavare och av vad som framgår av handlingarna i ärendet, anser polismyndigheten det finnas fog för att ånyo informera polisens personal om kriterierna för en kontakt med Kronofogdemyndigheten och den sekretessprövning som därvid ska föregås nämnda kontakt. Vidare synes det även finnas behov att ånyo informera om dokumentationskraven. Polismyndigheten har gett ansvarig chef i uppdrag att snarast vidta nämnda åtgärder.

Rikspolisstyrelsen redovisade följande bedömning.

Distansutmätningen

År 2008 fick Rikspolisstyrelsen i uppdrag av regeringen att tillsammans med andra berörda myndigheter vidta åtgärder för att säkerställa en effektiv och uthållig bekämpning av den grova organiserade brottsligheten.

Åtgärderna, som operativt påbörjades 2009, har bland annat lett fram till ett ökat samarbete mellan polismyndigheterna, Rikspolisstyrelsen och myndigheter utanför Polisen, som exempelvis Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Kriminalvården, Kronofogdemyndigheten, Kustbevakningen, Skatteverket, Säkerhetspolisen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Egendom som har tagits i förvar i avvaktan på att kvarstad utverkas eller i beslag kan bli föremål för s.k. distansutmätning enligt 4 kap. 7 § utsökningsbalken (UB). Distansutmätning innebär att Kronofogdemyndigheten fattar beslut om utmätning utan att egendomen är omedelbart tillgänglig. Beslut om utmätning fattas i regel under ett telefonsamtal varigenom den myndighet som omhändertagit egendomen – vanligtvis Polisen, Ekobrottsmyndigheten eller Tullverket – underrättar Kronofogdemyndigheten om att exempelvis ett beslag hävts. Samtidigt som Kronofogdemyndigheten meddelar per telefon eller fax att egendomen utmäts förbjuds myndigheten att lämna ut egendomen till den misstänkte eller någon annan som gör anspråk på egendomen (Kronofogdemyndighetens handledning 2010-10-20, dnr 808 12552-10/112).

I det nu aktuella fallet kontaktade polismyndigheten Kronofogdemyndigheten via dess jourtelefon i samband med att en större summa pengar hittades i samband med husrannsakan. Polisen hade såvitt framgått vid denna tidpunkt inte fattat något beslut om att ta pengarna i förvar och de var heller inte omhändertagna. Kronofogdemyn-

digheten fattade via telefon beslut om utmätning av pengarna och beslutade om ett s.k. förbudsmeddelande, dvs. ett förbud för polismyndigheten att utbetala pengarna till annan än Kronofogdemyndigheten. Beslutet om förbudsmeddelande fattades av Kronofogdemyndigheten som behörig myndighet och är ett beslut som polismyndigheten hade att rätta sig efter. Polismyndigheten har efter Kronofogdemyndighetens utmättningsbeslut tagit med sig pengarna till polisstationen och förvarat dem i ett kassaskåp tills dess Kronofogdemyndigheten kommit och hämtat dem.

Rikspolisstyrelsen kan liksom Polismyndigheten i Östergötlands län konstatera att Polisens agerande i aktuellt ärende att ta kontakt med Kronofogdemyndigheten ligger inom ramen för den nationella satsning som beslutats i samverkan med andra myndigheter.

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Uppgifter i en förundersökning kan omfattas av sekretess enligt 18 kap. 1 § OSL. Eftersom sekretesskyddet följer med uppgifterna i dessa fall kan sådana uppgifter i många fall lämnas ut till en annan myndighet utan hinder av sekretess.

Genom kontakten med Kronofogdemyndigheten har polismyndigheten lämnat ut uppgifter om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden. Sådana uppgifter omfattas av sekretess enligt 35 kap. 1 § OSL.

Enligt den sekretessbrytande bestämmelsen i 10 kap. 27 § OSL (generalklausulen) kan dock uppgifter som omfattas av sekretess i vissa fall, efter en prövning i varje enskilt fall, lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen har att skydda.

I JO 2187-2012 gjorde JO uttalande om att personer som har skulder hos Kronofogdemyndigheten så långt som möjligt hindras från att undandra sig exekutiva åtgärder givetvis är av stor vikt, såväl för enskilda fordringsägare som för tilltron till rätts- och exekutionsväsendena. Trots de tämligen långtgående befogenheter som Kronofogdemyndigheten har kan det dock ofta vara svårt för myndighetens tjänstemän att själva hitta vissa typer av i och för sig utmättningsbar egendom. Detta gäller bl.a. kontanta medel och sådana värdeföremål som är lätta att undanskaffa. Av detta skäl får det anses vara av vikt att Kronofogdemyndigheten i vissa fall kan få information från bl.a. polismyndigheterna om egendom som dessa har påträffat i sin verksamhet. JO ansåg mot den givna bakgrunden att uppgifter av det aktuella slaget, som är sekretessbelagda enligt 35 kap. 1 § första stycket OSL, bör kunna lämnas från en polismyndighet till Kronofogdemyndigheten med stöd av generalklausulen. Uppgiftslämnandet får dock inte ske rutinmässigt utan måste föregås av sådan verklig intresseavvägning i det enskilda fallet som generalklausulen förutsätter.

Av polismyndighetens yttrande framgår att pengarna upptäcktes i samband med husrannsakan i bilen. Då det rädde viss oklarhet om vem pengarna tillhörde presumerades de tillhöra fordonsföraren, BB. Enligt uppgift som myndigheten fick från Kronofogdemyndigheten var BB skuldnoterad. Då polismyndigheten fick denna information torde detta innebära att polismyndigheten med stöd av generalklausulen efter en intresseavvägning kunde lämna ut uppgiften om pengarna som hittats i bilen till Kronofogdemyndigheten.

Intresseavvägningen har visserligen inte dokumenterats, men med tanke på den stora summa som påträffades anser Rikspolisstyrelsen att det måste anses vara uppenbart att intresset av att uppgiften lämnades till Kronofogdemyndigheten hade företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda.

Dokumentationen

Polismyndigheten har i beslut 2011-11-28, Distansutmätning hos Kronofogdemyndigheten (ärende AA-102-12907/11), angett att beslut om utlämnande meddelas skriftligen och beslutsfattaren ansvarar för att beslutet diarieförs i A-diariet med saknummer 102. Kopia av beslutet bifogas ursprungsärendet.

Polismyndigheten konstaterar att beslutet att ta kontakt med Kronofogdemyndigheten inte var diariefört och att någon kopia inte var bifogad till ursprungsärendet.

De krav som ställs på dokumentationen i samband med aktuell typ av ingripande framgår av 28 kap. 9 § RB och 27 § polislagen samt Rikspolisstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om dokumentationen enligt 27 och 28 §§ polislagen (RPSFS 2011:2, FAP 100-2). Enligt dessa bestämmelser ställs inga krav på dokumentation av utlämnande av uppgifter till annan myndighet och den sekretessprövning som görs i samband med detta. Inte heller i 10 kap. 27 § OSL eller i förvaltningslagen (1986:223) finns det några bestämmelser om dokumentationen i dessa fall.

Polismyndigheten har angett att det synes finnas behov av att ånyo informera om myndighetens dokumentationskrav och har gett detta i uppdrag till ansvarig chef, vilket välkomnas av Rikspolisstyrelsen.

Rättslig reglering

Föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om brott eller vara avhänt någon genom brott eller förverkat på grund av brott får tas i beslag. Detsamma gäller föremål som skäligen kan antas ha betydelse för utredning om förverkande av utbyte av brottslig verksamhet (27 kap. 1 § rättegångsbalken, RB).

I 26 kap. RB finns bestämmelser om kvarstad i brottmål. Åtgärden kan endast riktas mot den som är skäligen misstänkt för brott. Genom kvarstaden kan det säkerställas att bl.a. böter och skadestånd till följd av brottet blir betalda. Kvarstad meddelas av rätten. I avvaktan på rättens beslut om kvarstad får åklagaren besluta att ta egendom i förvar. Om det är fara i dröjsmål får även en polisman ta egendom i förvar. En sådan åtgärd av polisman ska skyndsamt anmälas till åklagaren, som omedelbart ska pröva om egendomen ska förbli i förvar (26 kap. 1 och 3 §§ RB).

Enligt 4 kap. 7 § utskökningsbalken (UB) får lös egendom utmätas endast om egendomen är tillgänglig vid förrättningen eller om egendomen ändå på grund av registrering, upplysningar vid förhör eller annan utredning kan identifieras och det inte kan antas finnas något hinder mot att säkerställa utmätningen enligt 6 kap. UB. Utmätning av kontanter ska som utgångspunkt säkerställas genom att kontanterna tas i förvar av Kronofogdemyndigheten (6 kap. 2 § UB). Om kontanterna är i tredje mans besittning kan utmätningen, i likhet med vad som gäller för utmätning av viss annan lös egendom, även säkerställas genom att förbud meddelas för innehavaren att utan Kronofogdemyndighetens tillstånd lämna ut kontanterna eller vidta någon annan åtgärd med dessa till skada för sökanden, s.k. förbudsmeddelande (6 kap. 7 § UB).

Enligt 35 kap. 1 § första stycket offentlighets- och sekretesslagen (OSL) gäller sekretess för uppgift om enskilda personliga och ekonomiska förhållanden som förekommer i bl.a. utredning enligt bestämmelserna om förundersökning i brottmål eller i angelägenhet som avser användning av tvångsmedel i brottmål, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående till denne lider skada eller men.

En uppgift för vilken sekretess gäller enligt offentlighets- och sekretesslagen får inte röjas för enskilda eller för andra myndigheter om inte annat anges i bl.a. den lagen (8 kap. 1 § OSL).

Enligt 10 kap. 27 § första stycket OSL (den s.k. generalklausulen) får en sekretessbelagd uppgift, med undantag som inte är aktuella i detta fall, lämnas till en myndighet om det är uppenbart att intresset av att uppgiften lämnas har företräde framför det intresse som sekretessen ska skydda. JO har tidigare uttalat sig om under vilka förutsättningar polisen kan lämna sekretessbelagda uppgifter av det aktuella slaget till Kronofogdemyndigheten med stöd av generalklausulen (se JO 2013/14 s. 230, dnr 2187-2012, och jfr JO 1987/88 s. 93, dnr 2362-1985, JO 1988/89 s. 45, dnr 1737-1986, 2563-1987 och 48-1988, samt JO:s beslut 1999-03-09, dnr 3746-1997). I det förstnämnda beslutet ansåg JO att ett sådant uppgiftslämnande bör kunna ske. JO betonade emellertid att uppgiftslämnandet inte får ske rutinmässigt utan måste föregås av en sådan verklig intresseavvägning i det enskilda fallet som generalklausulen förutsätter.

Bedömning

Inledning

Sedan polisen hade stoppat den bil som AA och BB färdades i uppkom misstanke mot BB om ringa narkotikabrott genom eget bruk och s.k. drograttfylleri. Beslut fattades om husrannsakan i bilen för att söka efter narkotika. I samband med husrannsakan påträffades 79 500 kronor i kontanter i en väska som även innehöll barn- och kvinnokläder. AA uppgav att kontanterna tillhörde henne. I något skede kontaktade polisen Kronofogdemyndigheten, som utmätte kontanterna och meddelade polisen att de inte fick lämnas ut till någon annan än Kronofogdemyndigheten. Polisen tog med sig kontanterna till polisstationen där de låstes in i ett kassaskåp.

AA och BB har framfört klagomål mot polisen i flera avseenden. Utredningen har emellertid begränsats till frågorna om polisens hantering av kontanterna och kontakterna med Kronofogdemyndigheten. Min bedömning kommer följaktligen att avse dessa frågor.

Omhändertagandet av kontanterna

Av utredningen framgår att kontanterna hittades i en väska med barn- och kvinnokläder, en väska som enligt polisen (det yttre befälet) tillhörde AA. Det framgår också att AA och BB uppgav att kontanterna tillhörde AA.

Varken polismyndigheten eller Rikspolisstyrelsen har uppgett att kontanterna på något sätt var av intresse i brottsutredningen mot BB. Kontanterna togs inte i beslag och det har inte gjorts gällande att polisen omhändertog dem på någon annan grund, t.ex. enligt bestämmelserna om förvar i 26 kap. RB eller enligt polislagen.

Polismyndigheten, vars uppfattning delas av Rikspolisstyrelsen, har emellertid gjort gällande att polisen var skyldig att rätta sig efter det förbudsmeddelande som

jourhavande kronofogde meddelade polisen beträffande kontanterna. Vad myndigheterna har anfört måste uppfattas på det sättet att polisen med stöd av förbudsmeddelandet fick befogenhet att omhänderta kontanterna för Kronofogdemyndighetens räkning.

Som redovisats kan utmätning av lös egendom som är i tredje mans besittning säkerställas genom att ett förbud meddelas för innehavaren att utan Kronofogdemyndighetens tillstånd lämna ut egendomen eller vidta någon annan åtgärd med den till skada för sökanden (6 kap. 7 § UB). En förutsättning för att ett förbudsmeddelande ska ge polisen rätt att hålla kvar egendom som har utmätts genom s.k. distansutmätning för Kronofogdemyndighetens räkning är, i likhet med vad som generellt gäller enligt den angivna bestämmelsen, att egendomen är i polisens besittning när förbudsmeddelandet lämnas. Det krävs enligt min uppfattning att egendomen är omhändertagen av polisen i enlighet med någon bestämmelse som uttryckligen ger polisen rätt till detta, t.ex. bestämmelser om beslag. Ett förbudsmeddelande ger alltså inte i sig någon befogenhet för polisen att omhänderta utmätt egendom för Kronofogdemyndighetens räkning.

Denna uppfattning ligger också till grund för bl.a. den handledning för distansutmätning och straffprocessuella tvångsmedel m.m. som Kronofogdemyndigheten har upprättat och som Rikspolisstyrelsen och polismyndigheten har hänvisat till i sina yttranden (2010-10-20, dnr 808 12552/112). I handledningen sägs bl.a. att om egendomen inte har omhändertagits med stöd av polisens egna befogenheter är det en förutsättning för utmätning att Kronofogdemyndigheten på plats, under den tid ett polisingripande eller en motsvarande åtgärd pågår, beslutar om utmätning.

Jag delar alltså inte myndigheternas uppfattning att polisen med stöd av förbudsmeddelandet fick befogenhet att omhänderta kontanterna och kan sammanfattningsvis konstatera att omhändertagandet gjordes utan att det fanns lagstöd för det. Även om ansvaret för förbudsmeddelandet som sådant ytterst är Kronofogdemyndighetens, förtjänar polismyndigheten kritik för omhändertagandet av kontanterna.

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

Uppgifterna om att polisen i samband med husrannsakan i bilen påträffade 79 500 kronor i kontanter var sekretessbelagda enligt 35 kap. 1 § första stycket OSL (jfr JO 2013/14 s. 230, dnr 2187-2012). JO har i det beslutet ansett att uppgifter som i och för sig är sekretessbelagda enligt den nyssnämnda bestämmelsen kan lämnas till Kronofogdemyndigheten med stöd av generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL. Detta får dock inte ske rutinmässigt utan måste föregås av en verklig intresseavvägning i det enskilda fallet.

Som polismyndigheten redovisat har myndigheten i ett generellt beslut (Distansutmätning hos Kronofogdemyndigheten, meddelat den 28 november 2011, dnr AA-102-12907/11) angett att själva åtgärden att lämna ut sekretessbelagd information till Kronofogdemyndigheten ska meddelas skriftligen och diarieföras i myndighetens A-diarium. Från kontroll- och rättssäkerhetssynpunkt bör dokumentationen

dessutom, även om det saknas uttryckliga författningsreglerade krav på denna, vara mer fullständig. Enligt min uppfattning bör det utöver uppgiften om att sekretessbelagd information har lämnats, framgå av dokumentationen såväl vilka uppgifter som har lämnats ut som vem som har beslutat om utlämnandet och vilka omständigheter som har beaktats vid den intresseavvägning som ska göras.

Förhållandena i det nu aktuella ärendet ger mig anledning att framhålla att uppgifter som polisen lämnar till Kronofogdemyndigheten självklart måste vara korrekta och fullständiga. För att undvika att beslut fattas på ett bristfälligt underlag är det viktigt att de uppgifter polisen lämnar – efter att ha gjort en noggrann sekretessprövning och intresseavvägning – är tillräckligt utförliga och innefattar det som kan vara relevant för den bedömning Kronofogdemyndigheten ska göra. Utredningen tyder på att de uppgifter som har lämnats i det här aktuella fallet har varit bristfälliga och att Kronofogdemyndigheten inte fått del av uppgiften att kontanterna hittades i AA:s väska. Det har dock inte varit möjligt att kontrollera den saken eftersom polismyndigheten inte särskilt dokumenterade uppgiftslämnandet eller de omständigheter som låg till grund för denna åtgärd. Omständigheterna kring uppgiftslämnandet har inte heller blivit närmare klarlagda genom utredningen hos JO.

Sammanfattningsvis har polismyndigheten i detta fall alltså varken dokumenterat eller i efterhand kunnat visa vilka närmare uppgifter som lämnades till Kronofogdemyndigheten, eller att uppgiftslämnandet föregicks av en sådan verklig intresseavvägning som generalklausulen kräver. Polismyndigheten ska därför kritiseras även i denna del.